

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Hevostallin turvallisuuden kehittä- minen turvallisuusasiakirjaa hyö- dyntäen

Milla Hirvonen

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Hevostallin turvallisuuden kehittäminen turvallisuusasiakirjaa hyödyntäen

Milla Hirvonen
Turvallisuusalan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2018

Milla Hirvonen

Hevostallin turvallisuuden kehittäminen turvallisuusasiakirjaa hyödyntäen

Vuosi 2018 Sivumäärä 54

Turvallisuusasiakirja vaaditaan lain mukaan tiettyjä kuluttajapalveluita tarjoavalta henkilöltä ja/tai yritykseltä. Turvallisuusasiakirjan tulee sisältää Valtioneuvoston asetuksen määrittämät asiat sekä huomioida tarvittaessa kuluttajapalveluun liittyvät erityispiirteet/-tarpeet. Turvallisuusasiakirja on luotu suojaamaan kuluttajia ja heidän turvallisuuttaan sekä kannustamaan tallinpitäjiä pohtimaan omaan toimintaansa liittyviä riskejä. Turvallisuuskulttuuri talleilla on usein puutteellinen ja tallinpitäjiltä puuttuu turvallisuuslähtöinen ajattelu, jonka seurauksena turvallisuusasiakirjan täyttäminen on ollut tallinpitäjille haasteellista. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Suomen Ratsastajainliitto, joka on Suomen ratsastusurheilun keskusjärjestö. Suomen Ratsastajainliitto haluaa opastaa ja edesauttaa turvallisuuskulttuurin kehittämistä hevostalleilla. Tavoitteena opinnäytetyölle on auttaa tallinpitäjiä kehittämään oman toimintansa turvallisuutta sekä ohjata heitä täyttämään turvallisuusasiakirja oikeaoppisesti vaatimusten mukaisesti. Tarkoituksena oli luoda sellainen pohja, joka on tarpeeksi helppokäyttöinen, jotta sitä on miellyttävä täyttää, huomioiden kuitenkin palvelun kaikki tarvittavat toiminnot ja kannustaen turvallisuuden kehittämiseen jatkossakin.

Tietoperusta pohjautuu lainsäädäntöön, riskienhallinnasta kertovaan kirjallisuuteen sekä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston materiaaleihin. Tietoa kerättiin haastattelujen, kyselyn ja havainnoinnin avulla sekä järjestämällä aivoriihi alan ammattilaisten kesken. Menetelmiä hyödyntämällä sain tietoa yhteensä kahdeksalta eri tallinpitäjältä. Edellä mainittujen lisäksi pohjaa kehitettiin aivoriihtä käyttämällä yhdessä muutaman hevosalan ammattilaisen kanssa. Opinnäytetyöprosessin aikana selvisi, että tallinpitäjät haluaisivat panostaa tallien turvallisuuteen, mutta eivät tiedä miten lähteä kehittämään sitä. Turvallisuuskulttuurissa on paljon parannettavaa, mutta tallinpitäjillä vaikuttaisi kuitenkin olevan halukkuutta kehittää toimintaansa sekä ottaa turvallisuuslähtöinen ajattelu osaksi hevostallin arkea. Tallinpitäjillä tuntui olevan merkittävimpiä haasteita nimenomaan riskien tunnistamisessa, jonka vuoksi laadin riskikartan auttamaan alustavassa riskien kartoituksessa. Opinnäytetyön tuotoksina tein siis kaksi turvallisuusasiakirjapohjaa, yhden yksityistalleille ja toisen ratsastuskouluille. Lisäksi laadin turvallisuuskirjan täyttämisen tueksi riskikartan, jossa on lueteltu hevostalliympäristössä olevia yleisimpiä vaaroja/vaaran aiheuttajia.

Turvallisuusasiakirjapohjan täyttämällä ja riskikarttaa hyödyntämällä tallinpitäjä täyttää lain vaatimukset kyseistä asiaa koskien mutta jatkuva turvallisuuden kehittäminen ja turvallisuusasiakirjan sisällön laatu jää täysin tallinpitäjän vastuulle.

Turvallisuusasiakirjapohjan sekä riskikartan lisäksi voisi luoda muita riskientunnistamiseen ja arviointiin kannustavia työkaluja, jotta hevostallin turvallisuuden kehittäminen olisi kokonaisvaltaisempaa ja mielekkäämpää toteuttaa.

Asiasanat: Hevostalli, Riskienhallinta, Tallinpitäjä, Turvallisuus, Turvallisuusasiakirja

Milla Hirvonen

Improving the Safety of Horse Stables by exploiting the Safety Document as a Tool

Year	2018	Pages	54
------	------	-------	----

A safety document is required from certain service providers under the Consumer Safety Act. A detailed definition of the safety document's content can be found in the Government Decree. When drawing up the safety document, the service provider must take into account the specific features of the service and include those in the document. The safety document has been created to protect consumers and their safety and to encourage service providers to consider the risks associated with the services they offer.

Horse stables are known to have a poor safety culture, which often reflects in the stable managers' lack of safety-oriented thinking. Stable managers have had difficulties in drawing up the safety document, which is the reason why guidelines are highly requested. This bachelor's thesis was commissioned by The Equestrian Federation of Finland, which is the main organization of the equestrian sport in Finland. The objective of this thesis was to map the specific challenges stable managers have encountered while drafting the safety document.

The theoretical framework of this thesis covers legislation, literature and materials of Finnish Safety and Chemicals Agency. Data were also collected by interviews, survey, observation and by organizing a think tank with some equestrian professionals.

The thesis demonstrates that stable managers want to invest in safety but do not know how to implement it in their services. Risk management is perceived particularly challenging, which is why the final outcome of this thesis is guidelines for a safety document and a risk map to help to identify the risks.

More tools can be developed in the future to help stable managers identify and manage risks. The tools can further help create the safety document. This will have a positive impact on the overall safety of horse stables.

Keywords: Horse stable, Safety, Safety document, Stable manager, Risk management

Sisällys

1	Johdanto	7
1.1	Käsitteet.....	7
1.2	Tavoitteet ja tarkoitus.....	9
1.3	Rajaukset	9
2	Käytetyt menetelmät.....	10
2.1	Haastattelu.....	10
2.2	Havainnointi	11
2.3	Aivoriihi.....	12
2.4	Tiedon analysointi	12
2.5	Havainnointi- ja haastattelukohteet	13
3	Teoriapohja	15
3.1	Lainsäädäntö.....	15
3.2	Riskienhallinta.....	16
3.2.1	Ihmisen toiminnan merkitys riskienhallinnassa	17
3.2.2	Potentiaalisten ongelmien analyysi.....	18
3.2.3	SWOT-analyysi	19
3.2.4	ISO 31000	20
3.2.5	Tarkistuslistat, riskikartat ja riskianalyysi.....	22
4	Opinnäytetyöprosessi	23
4.1	Tiedonhankinta.....	23
4.2	Tiedonhankinnan tulokset	24
4.3	Pohjan luominen	26
4.4	Pohjan ja ohjeiden testaaminen	27
5	Tulokset.....	27
5.1	Tuotokset ja kehitysehdotukset.....	28
6	Oman työn arviointi.....	29
	Lähteet	31
	Taulukot	35
	Liitteet.....	36

1 Johdanto

Hevostallit ja ratsastustoiminta ovat minulle jo entuudestaan tuttuja, sillä olen harrastanut ratsastusta jo yli 15 vuotta. Talleilla ilmenneet turvallisuusongelmat ja -kehityskohteet ovat myös tulleet tutuiksi, jonka vuoksi aiheeksi valikoitui hevostallien turvallisuus. Hevostallien ja ratsastuspalveluiden turvallisuus poikkeaa paljon muista kuluttajapalveluista, jonka takia kohteeseen sopivien turvallisuusasiakirjojen laatiminen on haasteellista. Hevostallien ja ratsastuspalveluiden turvallisuus on viime aikoina ollut pinnalla useiden viimeaikaisten vakavien ratsastusonnettomuuksien johdosta.

Suomen Ratsastajainliitto ry ilmaisi huolensa tallinpitäjien turvallisuuskäytäntöihin liittyen. Kaikkia ratsastuspalveluita tarjoavia hevostalleja koskee kuluttajaturvallisuuslain asettamat vaatimukset, ja yksi näistä vaatimuksista on turvallisuusasiakirja. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on laatinut ohjeet turvallisuusasiakirjan laatimiseksi, mutta se on laadittu yleisesti kaikkia kuluttajapalveluita ajatellen. Näin ollen ohjeet ovat ratsastuspalveluita ajatellen vähintäänkin haastavat ja ilmeisen hankalat toteuttaa käytännössä. Talleilla paljon käyneenä olin havainnut, että monilla talleilla oli puutteita yleisessä turvallisuudessa, eikä turvallisuusasiakirja tuntunut olevan edes käsitteenä tuttu monellekaan tallinpitäjälle. Omasta hevostautastani johtuen, olin siis saanut melko laajan käsityksen tallinpitäjien turvallisuusasenteista. Useat tallinpitäjät ovat laatineet turvallisuusasiakirjan, jotka sisältävät vaadittuja asioita mutta vähintään yhtä monet eivät ole edestä asiasta edes tietoisia. Internetistä löytyvät turvallisuusasiakirjat poikkeavat toisistaan huomattavasti, ja niiden sisällön laatu vaihtelee radikaalisti. Turvallisuusasiakirja voi olla oikein käytettynä hyvinkin hyödyllinen väline, jonka vuoksi Suomen Ratsastajainliitto toivoi minun tutkivan sekä kehittävän tallien kokonaisturvallisuutta turvallisuusasiakirjaa hyödyntäen.

1.1 Käsitteet

Alla on avattu käsitteitä, jotka ovat relevantteja opinnäytetyön ja sen ymmärtämisen kannalta.

Hevostalli on rakennus, jonka sisällä on yleisimmin karsinoita, vesikarsina, hoitopaikka ja varustuhuone. Hevoset saattavat majoittua myös siirtotallissa/-talleissa, jotka voivat yhdessä muodostaa isomman siirtotallikonaisuuden tai vain sisältää yhden tai kahden hevosen karsinan. Hevostallien toimintaan kuuluu usein karsinapaikkojen vuokraus ja erilaisten hoitopalvelujen tarjoaminen.

Kuluttajapalvelu on Turvallisuus- ja kemikaaliviraston mukaan sellainen palvelu, joka on tarkoitettu käytettäväksi tai jota olennaisessa määrin käytetään yksityiseen kulutukseen. Palveluntarjoaja on yksityinen tai luonnollinen henkilö, joka muun muassa tarjoaa, harjoittaa, kauppa tai välittää palveluja kuluttajille. Palvelun tarjoajiksi lasketaan siis myös esimerkiksi yhdistykset, seurakunnat ja kunnat. Tämä laki ei kuitenkaan koske henkilöitä, mikäli he eivät tarjoa palveluita muussa kuin elinkeinotoiminnassa. (Kuluttajapalvelut 2018.)

Ratsastuspalveluihin sisältyvät niin kentällä, maneesissa tai maastossa ohjattu tai järjestetty ratsastaminen, hevosten vuokraaminen, leiri- ja terapiatoiminta sekä erilaiset tapahtumat.

Riski on ISO 31000-standardin mukaan ”epävarmuuden vaikutus tavoitteisiin”. Tämä vaikutus voi olla positiivisessa tai negatiivisessa mielessä poikkeama odotetusta. Riski sisältää siis niin negatiiviset uhat kuin myös positiiviset liiketoimintaan liittyvät mahdollisuudet. Riskit voidaan luokitella strategisiin, operatiiviseen, taloudellisiin ja vahinkoriskeihin. (Riskien luokittelu ja riskiesimerkkejä 2017.) Riski ei siis välttämättä toteudu, vaan se sisältää mahdollisuuden vahingon tapahtumisesta.

Turvallisuusasiakirja on kuluttajansuojalain mukaan vaadittu dokumentti, joka vaaditaan tiettyjä kuluttajapalveluita tarjoavalta henkilöltä. Turvallisuusasiakirjan tarkoituksena on lisätä kuluttajan tietoisuutta palvelun turvallisuudesta ja kannustaa palvelun tarjoajaa miettimään omaan palveluunsa liittyviä riskejä, sekä niihin kohdistuvia toimenpiteitä. Turvallisuusasiakirja on siis käytännössä kirjallinen turvallisuussuunnitelma, jonka tulee vastata ennalta määritettyjä kriteerejä. Turvallisuusasiakirjan tulee olla tehtynä ennen kuin palvelua voi alkaa tarjota kuluttajille. Turvallisuusasiakirjalla toteutetaan palveluntarjoajan huolellisuusvelvoitetta, joka on kuluttajaturvallisuuslaissa erikseen määritelty. Turvallisuusasiakirjan tulee olla toteutuskelpoinen mutta sisältää kaikki asiat, joita kyseinen toiminta edellyttää ja sitä päivittää jatkuvasti. Turvallisuusasiakirjan tekemisen apuna voidaan käyttää ulkopuolista tahoa mutta palveluntarjoaja on silti itse vastuussa turvallisuusasiakirjan sisällöstä sekä siitä, että tarvittavat henkilöt on sen osalta perehdytetty. Turvallisuusasiakirjan tulee olla esillä ja palveluntarjoajan tulee huolehtia kaikkien palvelun parissa työskentelevien työntekijöiden perehdyttämisestä. Tarkat määräykset turvallisuusasiakirjan sisältöön löytyy Valtioneuvoston asetuksesta eräitä kuluttajapalveluita koskevasta turvallisuusasiakirjasta 3.11.2011/1110.

Turvallisuuskulttuuri löytyy jokaiselta yritykseltä mutta sen laatu voi vaihdella huomattavasti (Reiman, Pietikäinen & Oedewald 2008, 19). Turvallisuuskulttuuria tulee kehittää jatkuvasti, sillä kaikissa työympäristössä on useita muuttuvia tekijöitä eikä turvallisuuskulttuuri pysy muutoksen mukana ilman, että siihen panostetaan jatkuvasti. Hyvälle turvallisuuskulttuurille on tyypillistä, että se toimii turvallisuus edellä ja pyrkii kehittämään sitä kaikin tavoin (Kivistö-Rahnasto 2016).

Vaara on asia, jonka seurauksena saattaa olla vaaratilanne. Vaaroista seuraa riskejä. Vaara saattaa olla esimerkiksi laitevika, tulipalo tai muu vastaava. Mitä todennäköisimmin vaara on toteutumassa, sitä merkittävämpi riski se on.

1.2 Tavoitteet ja tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on löytää ne asiat, jotka tallinpitäjät kokevat haasteelliseksi turvallisuusasiakirjaa tehdessä, mutta voisivat kuitenkin oikein tehtynä parantaa tallien kokonaisturvallisuutta ja edistää talleilla vallitsevaa turvallisuuskulttuuria. Opinnäytetyön kautta on siis tavoitteena löytää negatiivisesti tallinpitäjiin vaikuttavat turvallisuuskysymykset sekä luoda työkalu helpottamaan turvallisuusasiakirjan täyttämistä, jotta siitä voitaisiin saada täysi hyöty irti. Tavoitteena on, että opinnäytetyön avulla tallinpitäjät ymmärtävät kokonaisturvallisuuden merkityksen kuluttajapalveluja tarjottaessa ja haluaisivat omatoimisesti ylläpitää ja kehittää sitä. Tällä hetkellä turvallisuusasiakirja tuntuu olevan tallinpitäjille enemmän rasite, kuin hyödyllinen työkalu.

1.3 Rajaukset

Opinnäytetyö on rajattu koskemaan turvallisuusasiakirjaa, sen sisältöä sekä sen täyttämiseen tarvittavia taustatietoja. Turvallisuusasiakirja on pakollinen kaikille talli- ja ratsastuspalveluita tarjoavalle yrittäjälle. Turvallisuusasiakirja sisältää tietoja muun muassa turvallisuusvastavista yhteystietoineen ja heidän vastuualueensa. Usein pienemmissä yrityksissä tallinpitäjä vastaa kaikkien osa-alueiden turvallisuudesta. (Kuluttajaturvallisuuslain mukainen turvallisuusasiakirja 2016.)

Ratsastuspalveluita tarjoavalla tulee olla ryhmien maksimikoot selvillä ja kirjattuna suunnitelmaan kuin myös muut mahdolliset soveltumisvaatimukset esimerkiksi ratsastustaitoon tai ikään liittyen. Tallin säännöt, rajoitukset ja toiminta hätätilanteissa tulee olla kirjattuna turvallisuusasiakirjaan. Sisältöön kuuluu myös mahdolliset turvavarustevaatimukset sekä tiedot toiminnassa olevista hevosista. Tallin ympäristössä olevat rakennukset ja välineistö tulee luetteloida ja kirjata niille tarkastus- ja huoltosuunnitelma. (Kuluttajaturvallisuuslain mukainen turvallisuusasiakirja 2016.)

Riskienhallinta ja -arviointi on merkittävässä osassa turvallisuusasiakirjaa. Sen tarkoituksena on löytää mahdolliset vaaratekijät sekä torjua tai minimoida niitä käytännössä. Seurausten arviointi kuuluu myös olennaisena osana turvallisuusasiakirjaan. Sinne tulee myös kirjata riskeille tehtävät toimenpiteet, toimintasuunnitelma onnettomuuksien jälkeiselle ajalle, onnettomuuksista tiedottaminen ja niiden raportointi. (Kuluttajaturvallisuuslain mukainen turvallisuusasiakirja 2016.)

Opinnäytetyön piiristä on siis jätetty pois esimerkiksi paloturvallisuus, tallien ja pihapiirin rakennelmat sekä ratsastusvarustukseen liittyvät turvallisuusseikat, mikäli ne eivät koske turvallisuusasiakirjaa tai sen täyttämistä suoranaisesti.

Työssä tutkitaan turvallisuusasiakirjan täyttämisen haasteita, sekä pyritään kehittämään ohjeistus sellaiseksi, että se hyödyttää tallinpitäjiä ja sitä voidaan käyttää työkaluna hevostallien turvallisuuden kehittämisessä.

2 Käytetyt menetelmät

Tässä opinnäytetyössä käytetään laadullista toimintatapaa, jonka vuoksi tietoa kerätään haastatteluiden, havainnointien ja dokumenttien avulla (Kananen 2017, 67.) Tietoperustana toimii riskienhallintaa käsittelevä kirjallisuus sekä aiheeseen liittyvä lainsäädäntö sekä eri tahojen antamat suositukset. Tiedonkeruu toteutetaan esikartoituksen, haastattelujen, aivoriihen ja havainnoinnin muodossa.

2.1 Haastattelu

Haastattelu on hyvin laaja-alaisesti käytetty tiedonkeruumenetelmä ja se sopii vastaamaan monenlaisiin tarpeisiin (Tuomi & Sarajärvi 2004, 75). Haastattelu kuuluu niihin tiedonkeruumenetelmiin, joiden tarkoituksena on löytää ei-olemassa-olevaa informaatiota (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 82). Haastattelu mahdollistaa laajaa tiedonkeruuta, sillä jokainen haastattelu on erilainen ja tuottaa omanlaisensa vastauksen. Haastattelut sekä kyselyt ovat luonteeltaan primäärisiä tiedonkeruumenetelmiä. Primäärisen tiedonkeruun ajatuksena on löytää tietoa tutkimusongelmaan erilaisten metodien avulla. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 82.)

Haastattelun voi tehdä strukturoidusti, puolistrukturoidusti tai strukturoimattomasti. Tässä opinnäytetyössä käytettiin sekä strukturoitua haastattelua, että puolistrukturoitua teema-haastattelua esikartoituksen yhteydessä. Strukturoidulle haastattelulle on tyypillistä, että vastausvaihtoehdot ovat valmiiksi annettuja, joista haastateltava valitsee itselleen sopivimman. Strukturoidulla haastattelulla eli toisin sanoen kyselyllä on luonnollisesti myös heikkouksensa (Vehkalahti 2014, 11-12). Yksi heikkouksista voi olla liian suppean kysymysten tai vastausten laatiminen, jolloin kyselyn avulla ei välttämättä saada kaikkia tarpeellisia tietoja. Kyselyt voidaan toteuttaa joko avoimena tai suljettuna riippuen siitä, onko vastausvaihtoehdoissa mahdollisuutta vapaamuotoisiin vastauksiin. Suljetussa kyselyssä vastaajan tulee valita itselleen sopivin vaihtoehto kyselylomakkeen tekijän ennalta laatimista vaihtoehdoista. Suljetut kyselyt ovat laajalti käytettyjä sillä niissä ei anneta tilaa vapaamuotoisille vastauksille. (Vehkalahti 2014, 23-25.) Tässä opinnäytetyössä käytetyssä strukturoidussa haastattelussa oli annettu mahdollisuus usean kysymyksen kohdalla myös vapaamuotoisempaan vastaukseen, jotta kyselylomake ei olisi liian jäykkä, vaan huomioisi myös muut vastausvaihtoehdot, joita ei oltu laitettu vastausvaihtoehdoksi lomakkeeseen (Liite 5).

Päädyin strukturoituun haastatteluun tekemäni esikartoituksenperusteella (Liite 4). Esikartointus toteutettiin enemmän teemahaastattelutyypisenä eli se vastasi luonteeltaan puolistrukturoitua haastattelua. Puolistrukturoitu haastattelu voi siis olla esimerkiksi tekemäni kaltainen teemahaastattelu eli haastattelun teemat ovat ennalta päätettyjä mutta kysymyksen rakenteet voivat muuttua haastattelun edetessä. (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 11-12.) Puolistrukturoituna haastatteluna teemahaastattelu muodostaa niin sanotun välimaaston eri haastattelun lajityyppien keskelle. Teemahaastattelussa itse haastattelukysymykset eivät poikkea vastaajien kesken mutta vastaukset eivät ole riippuvaisia annetuista vastausvaihtoehdoista. Tämä siis antaa vapauden vastauksien suhteen. (Eskola & Suoranta 1999.) Strukturoitu sekä puolistrukturoitu ovat haastattelumenetelmänä erittäin paljon käytetty. Suurin ero näissä on se, että puolistrukturoidussa haastattelussa haastateltava tai haastattelija pystyvät tarvittaessa sopeuttamaan tai muuttamaan haastattelun suuntaa (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 11-12).

2.2 Havainnointi

Havainnointi on observointia eli tietoa poimitaan omia aisteja hyödyntämällä. Havainnoinnin tarkoituksena on kerätä järjestelmällisesti tietoa havaittavasta kohteesta. Ihminen tekee havainnoita koko ajan, jonka takia havainnoinnin tulee olla huolellisesti ennalta suunniteltua tai havainnoinnista kerättävä tieto ei ole luotettavaa. Havainnointia voidaan suorittaa osallistuvasti tai niin, että tarkkailija pysyy täysin tilanteen ulkopuolella. Havainnoimalla voidaan saada tietoa esimerkiksi henkilöiden keskinäisestä viestinnästä, elekielestä, mielentilasta sekä työympäristöstä. (Havainnointi 2013.)

Havainnointi on omiaan täydentämään muita tiedonkeruumenetelmiä. Sillä voidaan hankkia tietoa esimerkiksi aiheista, joista ennakkomateriaalin löytäminen on haasteellista. Se käy myös vahvistamaan muiden menetelmien kautta saatuja tietoja, ja toimii erinomaisesti esimerkiksi haastattelun tukena. Havainnointi ei ole enää kovin usein käytetty menetelmä sillä havainnointiprosessi on oikein toteutettuna työlästä ja raskasta. Se vaatii huolellista suunnittelua ja on hidas toteuttaa, mutta sitä hyödyntämällä voidaan saada mielenkiintoisia tuloksia. Isoimpana haasteena usein on se, että havainnoijan tulee osata pitää omat havaintonsa erillään todellisista havainnoista. (Havainnointi 2013.) Ennen havainnoinnin aloittamista on tärkeää selvittää mahdollinen luvan tarve ja selvitettävä tulosten kirjaamiseen ja rekisteröintiin sopiva menetelmä. Näitä on esimerkiksi tallentaminen videon tai kuvauksen avulla, äänitys tai lomakkeen käyttö. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 114-115.)

Tässä opinnäytetyössä käytin sekä osallistuvaa, että systemaattista havainnointia. Päädyin käyttämään molempia vaihtoehtoja sillä olosuhteet tekivät sen mahdolliseksi. Halusin havainnoida useampaa kohdetta mutta saman lähestymistavan käyttäminen ei ollut käytännön syistä mahdollisia.

2.3 Aivoriihi

Aivoriihi on hyvä työkalu tuomaan esille henkilöiden erilaisia, komplekseja kokemuksia, ajatuksia sekä oivalluksia. Aivoriihi on menetelmänä tehokas, sillä se on haastatteluun ja kyselelyyn verrattuna vapaampi menetelmä. Aivoriiehen aikana kouluttajan tarkoitus on vain luotsata yleistä työskentelyä, asettaa sille aikaraja ja käydä esille nousseet ideat läpi. Aivoriiehen tarkoituksena on saada mahdollisimman runsaasti toisistaan poikkeavia ideoita ja perspektiivejä, joista sitten sopivampia voidaan kehittää eteenpäin. Aivoriiehen aikana on äärimmäisen kriittistä se, että yhtäkään ideaa ei saa arvostella, jotta jokainen ajatus uskalletaan varmasti tuoda esille. (Aivoriihi 2017.)

Aivoriihi alkaa pulman tai aiheen selvittämällä, jota varten halutaan saada ajatuksia, mielipiteitä tai päätöksiä. Kyseinen aihe kannattaa pitää esillä koko aivoriiehen ajan. Aivoriiehen voi osallistua isompi tai pienempi ryhmä. Tilanteesta riippuen kannattaa jakaa osallistujat pienryhmiin tai pitää aivoriihi yhdessä koko ryhmän kesken. Aivoriihi on pituudeltaan yleensä noin 15 minuuttia, joutaen kuitenkin tarvittaessa molempiin suuntiin. Aivoriiehen aikana nousseet ajatukset kannattaa kirjata ylös esimerkiksi taululle tai muistilapuille niin, että muut osallistujat näkevät ne. Ajatusten ja ideoiden ollessa esillä, voivat muut saada niistä edelleen ideoita, jotka synnyttävät taas muille uusia ideoita. Aivoriiehen ajatuksena on tuottaa ideoita ja ajatuksia vapaasti, jonka jälkeen niitä voidaan tarvittaessa kehittää yhdessä eteenpäin. (Aivoriihi 2017.)

2.4 Tiedon analysointi

Analyysimenetelmiä käyttämällä hankitusta aineistosta pystyy löytämään ratkaisun tutkimusongelmaan tai kehitettävään kohteeseen. Analyysimenetelmä on yhteydessä käytettyihin tiedonkeruumenetelmiin kuin myös opinnäytetyön luonteeseen. (Kananen 2017, 68-69.) Tässä opinnäytetyössä on käytetty useita tiedonkeruumenetelmiä. Tiedon analysoinnissa hyödynnettiin sisällönanalyysiä sekä teemoittelua. Teemahaastattelu äänitettiin ja litteroitiin haastattelun jälkeen. Teemoittelun avulla koetetaan löytää esille nousseita merkittäviä teemoja. Teemoja ovat sellaiset aiheet, jotka nousevat esille aineistossa. Analyysimenetelmänä teemoittelu koostuu teemojen luomisesta ja ryhmittelemisestä, jonka jälkeen niitä voidaan analysoida yksityiskohtaisemmin. (Teemoittelu 2016.)

Sisällönanalyysi on usein käytetty menetelmä opinnäytetöissä. Se mahdollistaa dokumenttien järjestelmällisen purkamisen ja analysoinnin. Sisällönanalyysin avulla materiaali saadaan tiivistettyä ja se antaa hyvän yleiskuvan kerätystä tiedosta. Sisällönanalyysi sopii käytettäväksi yksinään, mutta se sopii hyvin täydentämään myös muita menetelmiä. (Tuomi & Sarajarvi 2004, 93.)

Toisena analysointimenetelmänä käytin teemoittelua, sillä halusin löytää yhdenmukaisuuksia ja samankaltaisuuksia vastauksissa. Teemoittelun käyttö auttoi löytämään merkittävimmät

teemat, jotka nousivat esiin haastateltavien kohdalla. Haastateltavat pysyivät samoissa teemoissa, vaikka vastausten sisältö poikkesi toisistaan. Haastateltavat pysyivät melko hyvin anetuissa teemoissa eivätkä juurikaan poikenneet aihepiiristä. Haastattelujen tulokset vaikuttivat kuitenkin tapaan, jolla lähdin lähestymään opinnäytetyön aihetta ja kehittämään sitä varten laadittavaa työkalua.

2.5 Havainnointi- ja haastattelukohteet

Tein esiselvityksen havainnointi- ja haastattelukohteista sähköpostin välityksellä ennen kohteissa käymistä ja kyselyjen lähettämistä. Esiselvitykseen kuului tieto karsinapaikkojen määrästä, pieni selvitys tallin toiminnasta, olosuhteista sekä tieto siitä kauanko kukin tallinpitäjä oli tallia pitänyt.

Tallinpitäjä 1

Havainnointi tapahtui kahdella eri hevostallilla. Toinen oli minulle entuudestaan todella tuttu, sillä hevoseni on aikoinaan asunut siellä. Tämä kyseinen talli on 20-paikkainen yksityistalli, eli siellä ei harjoiteta ratsastuskoulutoimintaa, vaan toiminta keskittyy yksityishevosten täysihoitopalveluiden tarjoamiseen. Tallista löytyy 20 karsinapaikkaa, vesikarsina, hoitopaikka, varustehuone, lantala, tarhoja sekä ratsastuskenttä. Täysihoitotoimintaa kyseisellä tallilla on nykyisen tallinpitäjän pitämänä ollut jo usean vuoden ajan.

Tallinpitäjä 2

Toisen havainnoinnin suoritin itselleni entuudestaan tuntemattomammassa yksityistallissa, jossa majoittui havainnoinnin aikaan 35 hevosta. Tallissa ei myöskään tarjota ratsastuskoulupalveluja vaan toiminta on pääasiassa täysihoitopalvelujen tarjoamista edellisen tallin mukaisesti. Tallissa on 32 täysikokoista hevokarsinaa, 1 pienempi ponikarsina sekä 2 suurta varso-miskarsinaa. Näiden lisäksi hevostilalta löytyy vesikarsina, varustehuone, solarium, hoitopaikka, lantala, tarhoja, maneesi sekä ratsastuskenttä. Kyseistä tallia on pitänyt sama tallinpitäjä jo melkein kymmenen vuoden ajan.

Esikartoitin opinnäytetyön tarpeellisuutta teemahaastattelemalla kahta tallinpitäjää. Kyseisten tallinpitäjien tallit poikkeavat hieman edellä mainitsemistani talleista, joissa suoritin havainnointia. Halusin saada mukaan mahdollisimman monta eri tallia sekä tallinpitäjää, jotta tulokset olisivat mahdollisimman todenmukaisia.

Tallinpitäjä 3

Ensimmäisen haastateltavan tallissa majoittui haastattelun aikaan 10 hevosta ja tallilla tarjottiin ratsastuspalveluita, eli tallilla harjoitettiin ratsastuskoulutoimintaa. Tallilla on vesikarsina, varustehuone, lantala, tarhoja, laitumia sekä ratsastuskenttä. Ratsastuskoulutoimintaa

tallilla on arki-iltaisin sekä viikonloppuisin muutama tunti päivässä. Tallilla ei ole yksityishevosia eli siellä ei tarjota täysihoitopalveluja yksityishevosille. Tallinpitäjä on pitänyt kyseistä tallia viiden vuoden ajan.

Tallinpitäjä 4

Toinen haastateltava tallinpitäjä pitää 20 hevosen tallia, joista 10 hevosta on opetustoiminnassa ja 10 yksityishevosia eli täysihoitoasiakkaita. Tallilla on varustehuone, lantala, tarhoja, laitumia, ratsastuskenttä sekä erikseen tehty pieni maastoreitti. Ratsastuskoulutoimintaa tallilla on arki-iltaisin muutaman tunnin ajan sekä satunnaisesti viikonloppuisin. Tallinpitäjä on pitänyt tallia 4 vuoden ajan.

Strukturoitua haastattelua eli kyselyä varten valitsin neljä eri tallinpitäjää. Tunsin tallinpitäjät entuudestaan, sillä halusin valita kyseiset tallinpitäjät sen perusteella, olivatko he tehneet turvallisuusasiakirjaa vai eivät.

Tallinpitäjä 5

Näistä ensimmäisellä tallinpitäjällä oli 8-paikkainen talli, joissa majoittui yksityisasiakkaiden hevosia. Hevoset asuvat niin kutsutuissa ulko- eli siirtokarsinoissa, varsinaista perinteistä tallirakennusta ei siis tallilta löydy. Varustehuone on erillisessä rakennuksessa. Näiden lisäksi tallilta löytyy tarhoja, lantala, laitumia sekä ratsastuskenttä. Tallia on pitänyt sama tallinpitäjä viimeisen 5 vuoden ajan.

Tallinpitäjä 6

Toisen tallinpitäjän talli on 12-paikkainen yksityistalli, jossa ei harjoiteta minkäänlaista tunti-toimintaa. Tallissa on karsinoiden lisäksi vesikarsina, varustehuone, lantala, tarhoja, laitumia sekä pieni ratsastuskenttä. Tallin asiakkaat ovat saaneet päättää, ovatko heidän hevoset täysihoidossa vai puolihoitossa. Puolihoito tarkoittaa sitä, että talli tarjoaa maksua vastaan tallin puitteet mutta vuokralainen hoitaa itse hevoselleen muun muassa ruoat, kuivikkeet ja vastaa sen hoidosta pääsääntöisesti itse, kuitenkin sopimuksesta riippuen. Osa tallissa asuvista hevosista on täysihoidolla, jossa tallinpitäjä maksua vastaan hoitaa kaikki hevosen päivittäiset tarpeet (ruoka, kuivike, ulkoilu, karsinan siivous) liikuntaa lukuun ottamatta ja osa puolihoitolla, jolloin vastuu hevosen hyvinvoinnista siirtyy pääsääntöisesti hevosen pitäjälle. Kyseistä tallia tallinpitäjä on pitänyt viimeisen 3 vuoden ajan.

Tallinpitäjä 7

Kolmas tallinpitäjä pitää 25-paikkaista täysihoitotallia. Tallilla ei järjestetä ratsastuskoulutoimintaa mutta tallinpitäjä on myös valmentaja, joka valmentaa useita tallin täysihoitoasiakkaita. Tallilta löytyy karsinapaikkojen lisäksi vesikarsina, hoitopaikka, lantala, tarhoja, kävelykone, ratsastuskenttä ja pieni maneesi. Tallinpitäjä on pitänyt tallia viimeiset 8 vuotta.

Tallinpitäjä 8

Neljäs kyselyyn osallistunut tallinpitäjä majoitti tallillensa kyselyn aikoihin 7 hevosta. Omien hevostensa lisäksi tallilla asuvat 5 hevosta ovat täysihoitoasiakkaita eli tallinpitäjä vastaa pääsääntöisesti niiden hoidosta. Tallilla on karsinoiden lisäksi vesikarsina, varustehuone, lantala, tarhoja sekä useiden hehtaarien edestä laitumia. Kyseisellä tallinpitäjällä on ollut täysihoitoasiakkaita 9 vuoden ajan.

3 Teoriapohja

Teoriapohja on laadittu lainsäädännön, riskienhallinnan, kuluttajaturvallisuuden sekä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston materiaalien pohjalta. Turvallisuusasiakirja on luotu nimenomaan kuluttajaturvallisuutta ajatellen, jonka takia teoriapohjana käytetään pääasiassa kuluttajaturvallisuuteen ja hevostalleihin liittyvää lainsäädäntöä. Jo laadittuihin, netistä löytyviin turvallisuusasiakirjoihin tutustumalla saa melko kattavan kuvan siitä mihin osa-alueisiin kannattaa keskittyä perehdytysohjeita laatiessa.

Riskienhallinta on merkittävässä osassa hevostallien turvallisuutta ja sen kehittämistä. Riskienhallinta on myös sisällytetty osaksi turvallisuusasiakirjaa. Voimassa oleva lainsäädäntö on avuksi riskienhallinnassa mutta riskejä tulisi arvioida systemaattisemmin ja kokonaisvaltaisemmin. Riskienhallinnan työkaluja on avattu seuraavissa kappaleissa, jotta ne aukeavat paremmin myös henkilöille joille riskien tunnistaminen ja arviointi ei ole ennestään tuttua. Kyseiset menetelmät toimivat hyvin myös talliympäristössä, joten niitä voidaan käyttää hyödyksi turvallisuusasiakirjan täyttämässä.

3.1 Lainsäädäntö

”Kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) 7 §:n mukaan eräitä kuluttajapalveluja tarjoavien toiminnanharjoittajien on laadittava toimintaansa koskeva turvallisuusasiakirja, joka sisältää suunnitelman vaarojen tunnistamiseksi ja riskien hallitsemiseksi sekä niistä tiedottamiseksi palvelun tarjoamisessa mukana oleville. Suunnitelmassa on otettava huomioon palvelun luonne ja toiminnan laajuus. Turvallisuusasiakirjasta ja sen sisällöstä on lisäksi tarkemmin säädetty lain nojalla annetussa, eräitä kuluttajapalveluja koskevasta turvallisuusasiakirjasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1110/2011).” (Ohje turvallisuusasiakirjan laatimiseksi 2016.)

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on kuluttajaturvallisuuslain määrittämänä lain valvova viranomainen, joka seuraa lain nojalla tehtyjen päätösten noudattamista sekä suunnittelee ja kehittää valvontaa. (Finlex 4 luku 13 §.)

Tallirakennuksia, karsinoita sekä pihattoa säätelee Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta (588/2010). Asetus sisältää myös tallin piha-alueet kuten tarhat ja laitumet sekä sisältää ohjeistukset hevosen ruokintaa ja käsittelyä myöten.

3.2 Riskienhallinta

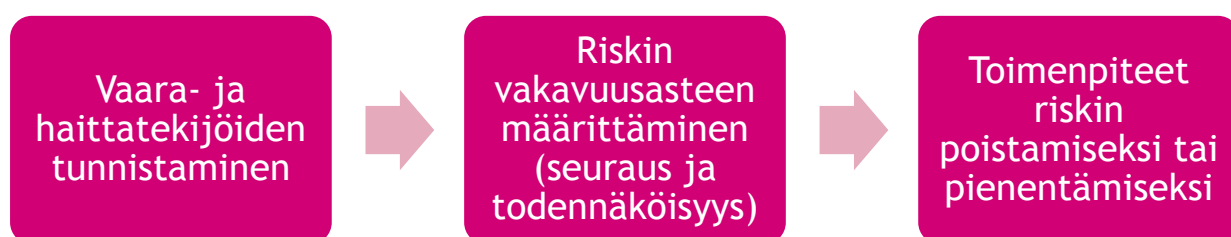
Riskienarviointi perustuu epäsuotuisen tapahtuman todennäköisyyteen ja siitä seuranneiden seuraamusten vakavuustasoon. Riskien arviointi on merkittävä osa palveluntarjoajan huolellisuusvelvollisuutta. Riskien arviointi on äärimmäisen tärkeää, jotta kunkin palveluntarjoajan toimintaan liittyvät vaarat tunnistetaan, määritetään ja tarvittaessa minimoidaan. Riskien arviointi on johdonmukaista ja perusteellista vaarojen sekä muiden haitallisten tapahtumien tunnistamista. Riskien arviointiin sisältyy myös riskin laajuuden määrittäminen toiminnan eri osa-alueet huomioiden. (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto 2015.) Riskienarvioinnin tarkoituksena on siis selvittää ne vaarat, jotka todennäköisimmin johtavat onnettomuuteen. Ennen riskeille tehtäviä toimenpiteitä tulee selvittää ne riskit, jotka toteutuessaan aiheuttavat suurimman vakavuusseurauksen. Esimerkiksi hengen menetys on harvinainen mutta hyvin suuri vakavuusasteeltaan, kun taas venähdykset ja aivotärähdykset melko yleisiä mutta huomattavasti vähemmän kohtalokkaita. Riskien merkityksen arvioinnin apuna voidaan käyttää esimerkiksi Suomen Riskienhallintayhdistyksen laatimaa taulukkoa 1.

Tapahtuman todennäköisyys	Tapahtuman seuraukset		
	Vähäiset	Haitalliset	Vakavat
Epätodennäköinen	1. Merkityksetön riski	2. Vähäinen riski	3. Kohtalainen riski
Mahdollinen	2. Vähäinen riski	3. Kohtalainen riski	4. Merkittävä riski
Todennäköinen	3. Kohtalainen riski	4. Merkittävä riski	5. Sietämätön riski

Taulukko 1: Riskin merkityksen arviointi (Suomen Riskienhallintayhdistys, 2018.)

Riskien tunnistamiseen tarvitaan erilaisten apuvälineiden ja menetelmien lisäksi kriittinen mieli ja vastaanottavainen asenne. Riskien tunnistamisen tulee olla järjestelmällistä, tarpeeksi laaja-alaista ja kaikki osa-alueet huomioivaa. Tätä varten on luotu useita erilaisia menetelmiä, joita kannattaa ehdottomasti hyödyntää riskien tunnistamisessa. Näitä menetelmiä ovat muun muassa erilaiset tarkistuslistat, riskianalysimenetelmät sekä riskikartat. Riskien tunnistamiseen voi myös käyttää apuna siihen erikoistuneita asiantuntijoita, mikäli oma tietämys riskeistä tai riskienhallinnasta ei ole tarpeeksi kattavaa. Tällöin riskien tunnistaminen

tehdään yhteistyössä asiantuntijan kanssa. Monet riskeistä ovat saattaneet tapahtua aikaisemminkin, jolloin siitä saattaa löytyä tietoa eri tahoilta. Esimerkiksi vakuutusyhtiöllä, viranomaisilla ja kollegoilla voi olla omakohtaisia kokemuksia riskeistä. Yhtä merkittäviä ovat toteutuneet riskit kuin myös läheltä piti-tilanteet, joissa onnettomuus on melkein päässyt tapahtumaan. Riskienhallintaprosessiin koostuu siis vaaratekijöiden tunnistamisesta, riskin merkittävyyden arvioinnista sekä niille tehtävistä toimenpiteistä kuten kuviossa 1 on esitetty. Seuraavissa kappaleissa on lueteltu erilaisia riskienarviointi ja -tunnistusmenetelmiä, joita kannattaa hyödyntää myös hevostallien riskienhallinnassa.

Kuvio 1: Riskienhallintaprosessi

3.2.1 Ihmisen toiminnan merkitys riskienhallinnassa

Ratsastus- ja hevospalveluja mietittäessä voisi ajatella eläinten luovan suurimman riskin mutta tosiasiasa toteutuneet riskit ovat useimmiten suorasti tai epäsuorasti liittyneet ihmisen toimintaan tai toimimattomuuteen. Kuten Flink, Reiman & Hiltunen (2007,13) ovat huomanneet, inhimilliset tekijät vaikuttavat yrityksen toimintoihin sekä kuuluvat yleensä yrityksen merkityksellisiin riskeihin.

Inhimillinen virhe syntyy yleensä useiden negatiivisten inhimillisten tekijöiden seuraamuksena. Voidaankin ajatella, että inhimillinen virhe on seuraamus siitä, että ihmisen suorituskyky ei ole rajatonta, vaan kunkin henkilön kapasiteettiraja tulee vastaan jossain vaiheessa. Usein näissä virheissä on kyse niinkin arkisista asioista kuin väsymyksestä, kiireestä sekä ympäristön luomasta paineesta. Kuten Norman (2013,162.) sanoo, 75%-95% kaikista työonnettomuuksista on seurausta inhimillisestä virheestä. Ihmisen aiheuttamia vaaratilanteita sekä riskejä tulee siis huomioida tarpeellisella vakavuusasteella ihan kaikkien alojen yrityksissä.

3.2.2 Potentiaalisten ongelmien analyysi

Potentiaalisten ongelmien analyysi eli POA on hyvin yleisesti käytetty ja tehokas menetelmä riskientunnistuksessa. Potentiaalisten ongelmien analyysin juuret kantautuvat alun perin suurteollisuuden pariin, jonka takia menetelmän avulla riskien tunnistaminen on tehokasta. Onnistuneeseen tilaisuuteen tarvitaan avarakatseisia osallistujia, jotka tuntevat tarkasteltavan kohteen. (Potentiaalisten ongelmien analyysi 2012-2018.)

Potentiaalisten ongelmien analyysia varten tarvitaan osaavien ihmisten lisäksi hyvä vetäjä, joka osaa käyttää kyseistä menetelmää mutta ei ole itse liian lähellä tarkasteltavaa kohdetta. Osallistujilla tulee olla muistiinpanovälineet, tarpeeksi aikaa varattuna ja puhelimet tulee jättää pois tapahtumasta.

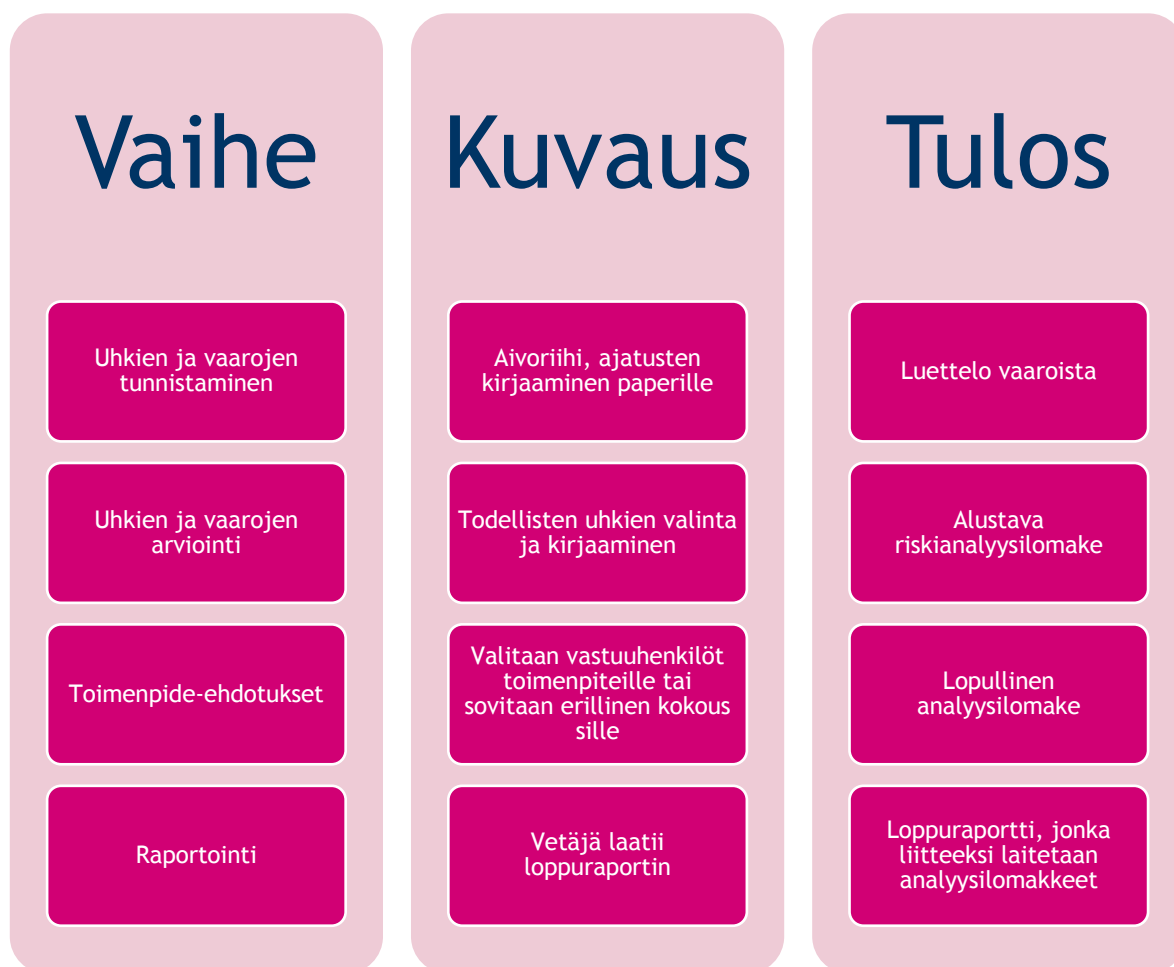
Tilaisuuden vetäjän velvollisuutena on ylläpitää punaista lankaa eli pitää aivoriivi aiheen ja avainsanojen ympärillä. Vetäjän tulee selventää ohjeet osallistujille sekä toimintamallit ennen tilaisuuden aloittamista. Potentiaalisten ongelmien analyysin keskeisimmät periaatteet on koottu kuvioon 2.

Kuvio 2: Potentiaalisten ongelmien analyysin periaatteet

Tämän jälkeen vetäjä esittää osallistujille avainsanoja, joita hänellä on kirjattuna avainsanalistassaan. Näistä avainsanoista ryhmäläiset alkavat pohtimaan mahdollisia riskejä. Kukin osallistuja kirjaa kolme riskiä paperille, jonka jälkeen paperi annetaan toiselle osallistujalle, joka jatkaa riskien kirjausta. Siinä vaiheessa, kun ideat loppuvat, vaihdetaan avainsana toiseksi ja jatketaan samalla tavalla. (Potentiaalisten ongelmien analyysi 2012-2018.)

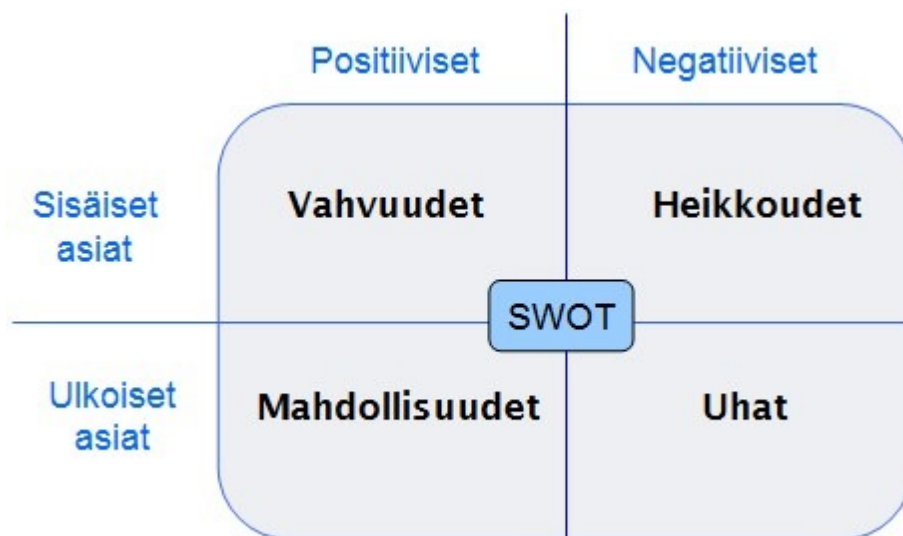
Tämän jälkeen vetäjä koostaa ylös kirjatut riskit sekä lajittelee ne haluamaansa järjestykseen. Seuraavaksi käydään kirjatut riskit läpi ja pohditaan ovatko ne todellisia riskejä, mitkä syyt siihen johtavat, ja mitä siitä voi pahimmillaan seurata. Näin päästään riskien merkityksen arviointiin. Kun riskit on arvioitu, niistä tehdään yhteenveto. Tämän jälkeen päätetään mahdollisista toimenpiteistä ja määritetään, kuka hoitaa minkäkin toimenpiteen. Vetäjä tekee tilaisuudesta loppuraportin. Analyysi tulisi tehdä uudelleen, mikäli toimenkuva muuttuu tai muita syitä päivitykselle ilmenee. (Potentiaalisten ongelmien analyysi 2012-2018.) Potentiaalisten ongelmien analyysi- menetelmänä etenee tiivistettynä kuvion 3 mukaisesti.

Kuvio 3: Potentiaalisten ongelmien analyysi

3.2.3 SWOT-analyysi

SWOT-analyysi eli nelikenttäanalyysi on suosittu ja helpokäyttöinen menetelmä selvittämään yrityksen vahvuuksia ja heikkouksia, sekä arvioimaan tulevaisuuden uhka- ja mahdollisuuskuvia. SWOT tulee sanoista strength (vahvuus), weakness (heikkous), opportunity (mahdollisuus) ja threat (uhka). Nelikenttämalli on helppo täyttää ja havainnollinen lukea. (Nelikenttäanalyysi - SWOT 2012-2018.) Suomen Riskienhallintayhdistys on laatinut SWOT-analyysin tueksi kuvion 4 esimerkin.

Kuvio 4: Nelikenttäanalyysi - SWOT 2012-2018.

SWOT-analyysi sopii kaikenkokoisille yrityksille ja sitä voi hyödyntää koko yritykseen tai yksityiskohtaisempaan tarkasteluun, kuten yksittäiseen yrityksen toimintoon. SWOT-analyysin voi toteuttaa ryhmässä tai yksin. Ryhmässä tehtäessä jokaisen osallistujan kannattaa kirjata omat ajatukset omaan nelikenttäänsä, jonka jälkeen kaikkien ajatukset kootaan yhteen. Analyysia tehdessä kannattaa huomioida, että ei lähde ajattelemaan liian monimutkaisesti. Käytännöläheisyys kannattaa pitää ohjenuorana nelikenttää täyttäessä sekä muistaa eriyttää nelikentän eri kohdat tarpeeksi selkeästi. Kaikki ajatukset tulee kirjata ylös. Nelikentän täyttämisen jälkeen on tärkeää käydä läpi jokainen ruutu ajatuksella. Nelikenttäanalyysia hyödyntämällä saattaa löytää konkreettisia, käytännön tasolla toteuttavia ratkaisuja kunkin yrityksen toimintaan soveltuena. Heikkouksiin kannattaa panostaa. Kaikkia heikkouksia ei pysty mitätöimään mutta osan vaikutuksia pystyy lieventämään. Kunkin yrityksen vahvuuksia tulee vaalia ja huolehtia niiden kehittämisestä jatkossakin. Mahdollisuuksia tulee hyödyntää kunkin kykyjen tai yrityksen resurssien rajoissa. Uhkiin tulee valmistautua, jotta ne eivät vaikuta tulevaisuudessa liikaa yrityksen toimintoihin. (Nelikenttäanalyysi - SWOT 2012-2018.)

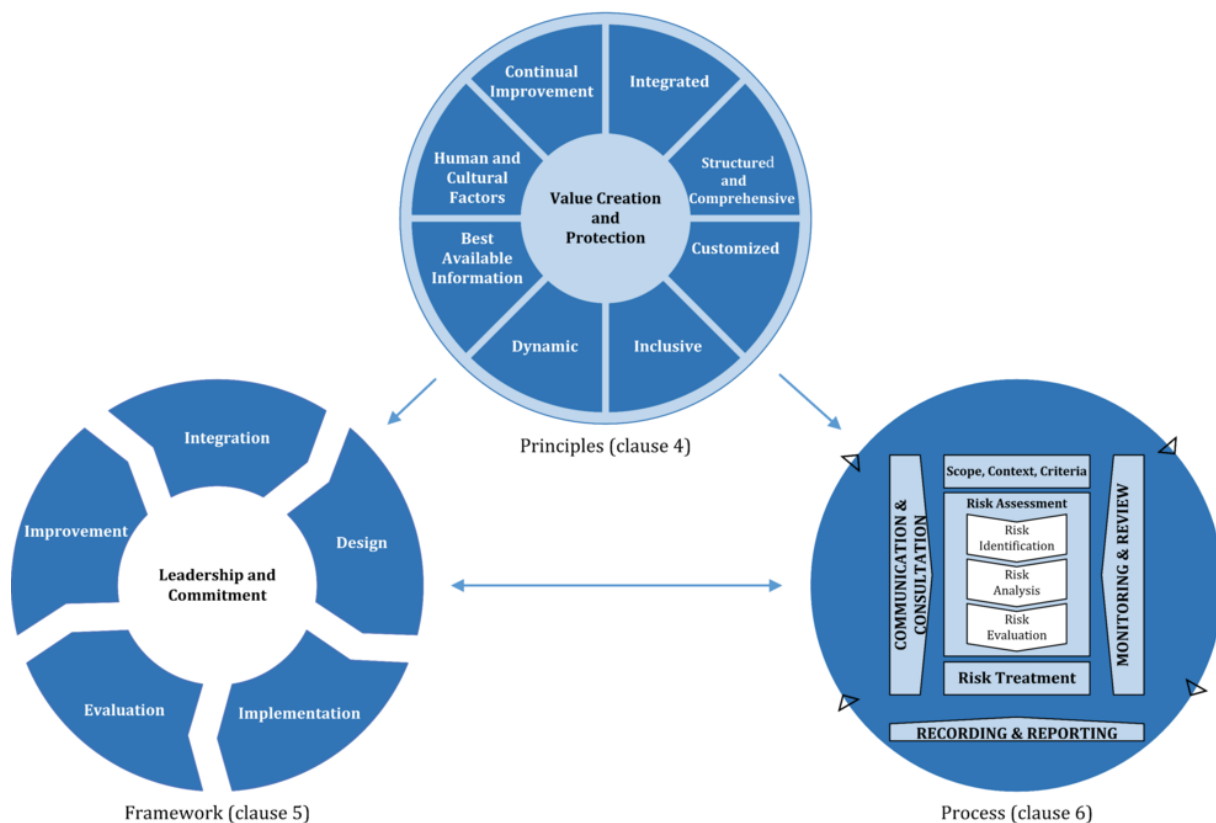
3.2.4 ISO 31000

Riskienhallintaan on laadittu monia työkaluja, joiden oikeaoppinen käyttö parantaa riskienhallinnan tuloksia sekä helpottaa sen tekemistä. ISO 31000 riskienhallintastandardi on laadittu yleisesti tarjoamaan ohjeita sekä periaatteita riskienhallintaan toimialasta riippuen. Riskienhallintastandardin hyötynä on se, että sitä käyttämällä riskienhallinta on johdonmukaista sekä yhdenmukaisempaa ja linjassa muiden standardia hyödyntävien yritysten kanssa. ISO 31000 on ensimmäinen standardi, jota pystyy soveltamaan kaikkien toimialojen organisaatioille koosta huolimatta. Standardin avulla yksinkertaistat riskienhallintaan liittyviä olennaisia toimia; suunnittelun, toteuttamisen, monitoroinnin sekä kehittämisen. (Ilmonen, Kallio, Koskinen & Rajamäki 2013, 24,27.)

Jokainen toimiala poikkeaa toisistaan riskienhallinnan osalta, jonka takia ISO 31000-standardissa kontekstin luomisen tärkeys korostuu ennen riskienhallintaprosessin käynnistämistä. Riskien löytymisen ja niiden luonteen selvittämiseksi on tärkeää löytää kontekstista muun muassa organisaation tavoitteet, sidosryhmät ja riskien arvioinnin kriteerit. Standardia käytettäessä on muun muassa todennäköisempää, että asetetut tavoitteet saavutetaan, ymmärrys riskeistä ja niiden tunnistamisesta kehittyy, toiminta tehostuu, turvallisuusymmärrys paranee sekä tappiot minimoituvat. (ISO 31000 2009.)

Jokainen yrityksen toiminto sisältää riskejä. Riskienhallintaan kuuluu riskien tunnistaminen, analysointi ja päätös siitä, vaatiiko riski toimenpiteitä, jotta sen riskitaso vastaa yrityksen omia standardeja. Kommunikointi on merkittävässä avainasemassa riskienhallintaprosessin aikana. Mikäli riskille päätetään tehdä toimenpiteitä, on tärkeää, että sitä monitoroidaan ja tutkitaan, jotta voidaan varmistua mahdollisten jatkotoimenpiteiden tarpeellisuudesta. ISO 31000-standardi käy riskienhallintaprosessin läpi loogisessa järjestyksessä ja tuo esille periaatteita, joilla tehostaa riskienhallintaa. Riskienhallintaa on tarkoitus toteuttaa pitkällä aikavälillä, jotta sen avulla vastataan erinäisiin tarpeisiin systemaattisesti ja tehokkaasti, kaikissa konteksteissa ja laajuuksissa. Standardi kannustaa yrityksiä kehittämään viitekehystä sekä su-lauttamaan riskienhallinnan osaksi yrityksen jokaista toimintoa niin, että sen vaikutukset yltävät yrityksen jokaiseen työntekijään ja yrityksessä vallitsevaan kulttuuriin asti. (ISO 31000 2009.)

Kansainvälistä ISO 31000-standardia pystyy soveltamaan niin isot kuin pienetkin yritykset, järjestöt, ryhmät sekä yksityishenkilöt. Sitä pystyy hyödyntämään kauttaaltaan yrityksen eri toimintoihin riippumatta siitä, onko riskien aiheuttamat vaikutukset positiivisia tai negatiivisia. ISO 31000-standardia voi käyttää yrityksen strategiaan, päätöksiin, prosesseihin, hankkeisiin, projekteihin, tuotteisiin tai tarjottaviin palveluihin sekä varallisuuteen. Riskienhallintaprosessin suunnittelussa on tärkeää huomioida kunkin organisaation poikkeavat tarpeet. Standardia ei ole tarkoitettu sertifiointia varten. (ISO 31000 2009.) Standardin pääperiaatteet, ohjekehys sekä prosessikuvaus löytyy englanniksi kuviosta 5.

Kuvio 5: Principles, framework and process (SFS-ISO 31000, 2018)

3.2.5 Tarkistuslistat, riskikartat ja riskianalyysi

Erilaiset tarkistuslistat ovat hyvä keino karkeampaa riskien tunnistamista ja arviointia varten. Tarkistuslistaa hyödyntämällä pääset käymään riskit läpi yksitellen ja pystyt selvittämään, mikäli kyseinen riski koskee omaa toimintaasi. (Tarkistuslistat 2000-2009.) Vaaroja sekä erilaisia haittoja havaitaan haastattelemalla ja havainnoimalla työntekijöitä sekä kohteessa tehtäviä työtehtäviä. Tarkistuslistat ovat oiva työkalu riskien tunnistamisen ja arvioinnin tueksi. Tarkistuslistoja hyödyntämällä riskien tunnistaminen on johdonmukaisempaa. (Työturvallisuus- ja työterveysriskien tunnistaminen ja arviointi 2013.) Erilaisia tarkistuslistoja löytyy runsaasti erityisesti internetistä. Tarkistuslistoja kannattaa soveltaa omaan toimintaan mahdollisuuksien mukaisesti. Valmiita tarkistuslistoja voi hyödyntää paikoitellen, vaikka niitä ei kyseiseen toimintaan olisikaan laadittu.

Riskikartta on graafisempi versio tarkistuslistasta. Riskikartassa tarkastelussa oleva kohde esitetään kaavioiden avulla. Riskikartta edesauttaa jäsentämään tarkistettavaa kohdetta sekä tuo esille toiminnalle keskeisiä osia ja haavoittuvuuksia. Riskikartta on helppo käyttää, se ei ole liian tekninen tai teoreettinen jotta jokainen ammattiryhmä pystyy hyödyntämään sitä. Riskikartta on systemaattinen ja sitä käydään kohta kerrallaan läpi, vaikkakaan se ei edellytä tietyssä järjestyksessä etenemistä. Riskikartan helppoudesta huolimatta sen käyttäjän tulee olla osaava, jotta maksimoidaan riskikartasta saatava hyöty. (Matti Vuori. Riskikartta on 2000-

luvun riskianalyysin tärkeä väline. 2010.) Riskikartta soveltuu hyvin myös hyödynnettäväksi riskienhallintaprosessin aloittamisen yhteydessä esimerkiksi alustavien riskien kartoittamisessa.

Riskianalyysin tarkoituksena on tunnistaa toimintoihin liittyviä tahallisia ja tahattomia vaaroja sekä niiden mahdollisuuksia, ja näistä koituvia seurauksia. Riskianalyysin tarkoituksena on identifioida potentiaalinen vaara ja hallita sitä ennen epäsuotuisten seurausten tapahtumista. Riskianalyysiin kuuluu myös riskien laajuuden arviointi. Riskin merkityksen arvioinnin jälkeen tehdään päätökset riskin hyväksyttävyydestä. Riskianalyysit tulee aina tehdä johdonmukaisesti. Riskianalyysimenetelmillä pyritään tiivistämään arviointia varten tarvittava ja löydettävissä oleva tieto niin, että sen järjestelmällinen analysointi on mahdollista. (Mitä tarkoitetaan riskillä, riskianalyysillä, riskin arvioinnilla ja riskienhallinnalla? 2014.)

4 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyöprosessi alkoi aiheen valitsemisen jälkeen opinnäytetyösuunnitelman laatimisella. Jo opinnäytetyöprosessin alussa kartoitin kysyntää opinnäytetyölle haastattelemalla tuntemiani tallinpitäjiä sekä etsimällä tietoa internetistä. Tietoperustan kerryttäminen opinnäytetyötä varten alkoi jo suunnitelmaa laatiessa, jota sitten pääsin hyödyntämään opinnäytetyöprosessin edetessä. Opinnäytetyöprosessi eteni kuvion 6 mukaisesti.

Kuvio 6: Opinnäytetyön vaiheet.

4.1 Tiedonhankinta

Kerättyäni mahdollisimman paljon materiaalia aiheesta ja oltuani yhteydessä Suomen Ratsastajainliittoon, lähdin luomaan turvallisuusasiakirjasta pohjaa ja ohjeistusta sen täyttämiseen. Opinnäytetyössä on käytetty kirjallisuutta sekä lainsäädäntöä teoriapohjan luomisessa, havainnointia, aivoriittä sekä esikartoitusta opinnäytetyön prosessin alussa. Näiden lisäksi opinnäytetyössä hyödynnettiin haastattelun eri muotoja. Halusin haastateltavaksi kaksi tallinpitäjää, jotka olivat tehneet turvallisuusasiakirjan ja kaksi tallinpitäjää, jotka eivät olleet laatineet turvallisuusasiakirjaa tai olleet edes tietoisia siitä. Näiden lisäksi haastattelin esikartoituksen yhteydessä neljää kahta tallinpitäjää sekä havainnoin kahta eri tallia. Pitkän ratsastus-

historiani ansiosta haastateltavat sekä kohteet löytyivät helposti ja haastattelut saatiin toteutettua heti opinnäytetyöprosessin alussa. Esikartoitusta ja omaa osaamista hyödyntämällä sain luotua kyselylomakkeen, joka tuntui toimivan hyvin.

Turvallisuusasiakirjapohjaa ja ohjeita luodessa käytin edellä mainittujen menetelmien lisäksi aivoriihtä yhdessä muutaman hevosalan ammattilaisen kanssa. Aivoriihi oli hyvä keino laajentaa omia näkökulmia ja saada ehdotuksia sekä erilaisia ajatuksia oman alansa ammattilaiselta. Aivoriihtä toteutettiin kasvotusten tapaamisen merkeissä, kuin myös myöhemmin internetin välityksellä. Aivoriihen aikana keskityttiin turvallisuusasiakirjapohjaan sekä siihen, miten siitä voisi tehdä mahdollisimman käyttäjäystävällisen ja minkälainen ohjeistus voisi olla sopiva riskien tunnistamisen avuksi.

4.2 Tiedonhankinnan tulokset

Esikartoitus toteutettiin teemahaastattelun muodossa ja se toteutettiin kasvotusten paikan päällä kunkin tallinpitäjän tallilla. Teemahaastattelussa käytettiin teema-/esikartoitusrunkoa (liite 5). Teemahaastatteluissa eli esikartoituksen aikana selvisi, että monet tallinpitäjät kokiivat määräykset asiakirjojen suhteen raskaiksi ja turhan byrokraattisiksi. Tallinpitäjät olivat halukkaita tekemään jotain turvallisuuden eteen, mutta konkreettiset asialle tehtävät toimenpiteet eivät olleet selvillä, jonka takia ne olivat jääneet täysin toteuttamatta. Samat teemat nousivat esiin eri haastateltavien kohdalla koko haastattelujen ajan.

Havainnointi tapahtui kahdella eri tallilla. Päädyin tekemään osallistuvaa havainnointia tallilta, jossa oma hevoseni asuu. Käyn tallilla päivittäin, joten havainnointi siellä oli luonnollinen valinta. Haasteena oli eriyttää omat havainnot todellisista havainnoista, jonka takia käytin havainnointilomaketta tukenani. Kyseisellä tallilla havainnointi oli osallistuvaa, sillä olen tehnyt töitä useasti kyseisellä tallilla ja tunsin toimintatavat entuudestaan hyvin. Toisessa havainnointikohteessa pystyin pitämään havainnoinnin systemaattisena eli pysyin täysin tilanteen ulkopuolisena, eikä havainnoitavilla ollut tietoa siitä, että olin tarkkailemassa tilannetta.

Kysely tehtiin sähköpostin välityksellä haastateltavien toivomuksesta. Haastateltavien toivomus sähköpostin käytöstä vaikutti haastattelumenetelmän eli strukturoidun haastattelun (kysely) käyttöön. Haastatteluun sekä kyselyyn valittiin yhteensä kuusi eri tallinpitäjää, jotka lähestyivät haastattelukysymyksiä toisistaan poikkeavista lähtökohdista. Haastatteluun valikoitui kyseiset tallinpitäjät, jotta haastateltavien tulokset edustaisivat erilaisia näkökulmia; niitä jotka eivät olleet tietoisia turvallisuusasiakirjasta ja niitä, jotka olivat tietoisia ja laatineet sellaisen.

Esikartoituksen ja toimeksiantajan kommenttien perusteella oli odotettavissa, että merkittävä osa tallinpitäjistä koki turvallisuusasiakirjan täyttämisen vähintäänkin haasteelliseksi. Haastattelulla halusin selvittää varsinkin sitä, mikä siinä tuntui olevan kaikista hankalinta, jotta saisin luotua mahdollisimman hyödyllisen ohjeistuksen turvallisuusasiakirjan laatimisen tueksi. Litteroituani aineistoin huomasin, että nimenomaan riskienarviointi ja -hallinta nousi esille jokaisen tallinpitäjän vastauksissa. Tallinpitäjät halusivat oman sekä tallin identiteettien pysyvän salassa, jonka takia haastattelut tehtiin anonyymisti ja tallien kuvaukset ovat melko laajapiirteisiä.

Kyselyn, haastattelujen ja havainnointien perusteella ilmeni, että turvallisuus koetaan tärkeänä asiana, mutta sen eteen ei välttämättä olla valmiita tekemään kovin paljoa työtä tai sitä ei osata tehdä. Vastauksista ilmeni myös se, että vaikka turvallisuuteen haluttaisiin panostaa, ei esimerkiksi ohjeiden ja asiakirjojen päivittämisen tärkeyttä oltu ymmärretty. Aivo-riihen aikana viimeistään selvisi, että tallinpitäjät tarvitsivat nimenomaan apuja edellä mainittuihin asioihin. Turvallisuuden kehittäminen oli kuulemma ”ajatuksena kaunis mutta siihen se sitten jääkin.” Tulokset on tiivistetty taulukkoon 2.

	Karsinoiden kpl määrä	Täysihoito/ratsastuspalvelu?	Turvallisuuskirja laadittu?	Osaatko arvioida riskejä?	Oletko päivittänyt turv.asiakirjaa?	Onko turvallisuus sinulle tärkeää?	Mikä oli vaikeinta turv.asiakirjaa tehdessä?
Tallinpitäjä 3	10	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Ei mikään erityisesti
Tallinpitäjä 4	20	Kyllä	Kyllä	Jotenkuten	En	Kyllä	Riskienarviointi
Tallinpitäjä 5	8	Kyllä	Ei	Jotenkuten	En ole tehnyt	Kyllä	En ole tehnyt
Tallinpitäjä 6	12	Kyllä	Kyllä	Jotenkuten	En	Kyllä	Riskien arviointi
Tallinpitäjä 7	25	Kyllä	Kyllä	Jotenkuten	En	Kyllä	Toimintaohjeiden tekeminen
Tallinpitäjä 8	7	Kyllä	Ei	Ei	En ole tehnyt	Kyllä	En ole tehnyt mutta riskien arviointi

Taulukko 2: Haastattelutulokset

4.3 Pohjan luominen

Lähdin luomaan turvallisuusasiakirjapohjaa ensisijaisesti valtioneuvoston asettamien määräysten pohjalta. Turvallisuusasiakirjan sisältö on määritelty yleisellä tasolla, joten lähdin soveltamaan tätä tietoa, jotta saisin luotua toimivamman pohjan nimenomaan talli- ja ratsastuspalveluja ajatellen. Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta löytyy lisäksi oma mallinsa turvallisuusasiakirjalle mutta haastateltuani tallinpitäjiä, ilmeni, että se ei ollut heidän käyttöönsä sopiva. Tallinpitäjät kokivat ohjeistuksen epäselväksi ja monimutkaiseksi, eikä heillä ollut täyttä ymmärrystä siitä mitä kaikkea heidän tulisi turvallisuusasiakirjaan kirjata.

Täysihoitopalveluja tarjoava yksityistalli eroaa ratsastuskoulusta palveluidensa puolesta merkittävästi, jonka takia päädyin laatimaan kaksi eri turvallisuusasiakirjapohjaa. Toinen on

suunniteltu enemmän yksityistalleille ja toinen pohja huomioi ratsastuskoulutoiminnan tuomat lisävaatimukset. Ensisijaisesti tallinpitäjä/toiminnanharjoittaja on kuitenkin aina vastuussa asiakirjan sisällöstä ja sen riittävydestä, mutta laatimani asiakirjapohja luo toivottavasti tarpeeksi selkeät raamit, jotta sen oikeaoppinen täyttäminen olisi helpompaa ja miellyttävämpää.

4.4 Pohjan ja ohjeiden testaaminen

Turvallisuusasiakirjapohjaa ja ohjeistuksia testattiin kahden tallinpitäjän (5 & 8) toimesta, jotka eivät olleet turvallisuusasiakirjaa tehneet entuudestaan. Testaamisen jälkeen pyysin tallinpitäjiä antamaan palautteen puhelimitse. En halunnut tehdä heille valmiiksi rakennettua palauterunkoa, jotta se ei rajoittaisi tai ohjaisi heiltä tulevaa palautetta. Korostin tallinpitäjille sitä, että niin positiivisen kuin myös negatiivisen palautteenanto oli hyvin tärkeää, sillä pohja oli vielä vahvasti kehitysvaiheessa. Tallinpitäjät reagoivat pyyntöön hyvin, sillä palauttekeskustelu oli hyvin avointa ja monisanaista. Puhelut äänitettiin, jotta palautemateriaalin litterointi oli mahdollista. Tallinpitäjät antoivat luvan äänittämiselle sähköpostitse. Sain heiltä positiivista palautetta sekä muutaman parannusehdotuksen. Muuten pohjan testaus meni varsin mallikkaasti ja pohja oli palautteiden mukaan tarpeeksi selkeä, sekä siinä käytetyt termit olivat tarpeeksi ymmärrettäviä.

Kuten aikaisemmissa haastatteluissa oli selvinnyt, riskien tunnistaminen ja arviointi tuotti haasteita edelleen, jonka seurauksena laadin riskikartan helpottamaan alustavaa riskien tunnistusta. Tämän lisäksi suosittelin tallinpitäjiä hyödyntämään muita aikaisemmin tässä opinäytetyössä esittelemiäni riskienarviointimenetelmiä. Testausvaiheessa olin tehnyt yhden asiakirjapohjan, jota kummatkin tallinpitäjät käyttivät. Testauksen jälkeen päädyin kuitenkin muokkaamaan rungot sopimaan vieläkin paremmin kunkin talli- tai ratsastuspalveluja tarjoavan yrittäjän toimintaan.

5 Tulokset

Opinnäytetyöprosessin aikana selvisi, että tallinpitäjille oli olennaisia haasteita turvallisuusasiakirjan laatimisessa sekä tallin yleisen turvallisuuden kehittämässä. Ongelmana ei kuitenkaan ollut tallinpitäjien vastahakoisuus turvallisuuden parantamista kohtaan vaan osaamattomuus sekä tietämättömyys. Erityisesti riskienhallinta nousi teemana esiin monta kertaa usean tallinpitäjän toimesta. Riskien tunnistaminen tutussa talliympäristössä oli tallinpitäjille yllättävän haastavaa, jonka takia monet todelliset riskit olivat jääneet tunnistamatta. Suurimpana ongelmana ei siis ollut tallinpitäjien piittaamattomuus tallien turvallisuutta kohtaan vaan riskienhallinnan toteuttamisen haasteellisuus, kun turvallisuusosaamista ei ennestään löydy.

5.1 Tuotokset ja kehitysehdotukset

Lopputuotoksina syntyi kaksi eri turvallisuusasiakirjapohjaa sekä riskikartta auttamaan tallinpitäjiä riskien tunnistamisessa. Yksityistallille suunniteltu asiakirjapohja on pituudeltaan hieman lyhyempi, sillä siinä on jätetty ratsastukseen liittyvät turvavarusteet ja hevosten kuvaukset vähemmälle huomiolle. Yksityistallissa hevosenomistajat/-hoitajat ovat pääosin vastuussa turvavarusteiden hankinnasta, käytöstä sekä huollosta. Tallinpitäjä voi vaatia niiden käyttöä mutta ei ole vastuussa niistä. Hevoset ovat toki keskeisessä osassa yksityistallin arkea mutta niiden omistajat vaihtelevat, ja hevosten kiertosykli on tallista riippuen välillä melko tiheäkin. Tämä siis tarkoittaa sitä, että tallissa asuvat hevoset vaihtuvat aina kun hevosenomistaja päättää vaihtaa tallia. Näin ollen tallinpitäjä on täysin omistajien tietojen varassa liittyen hevosten erityispiirteisiin ja rajoituksiin, jonka takia ne on jätetty pienemmälle huomiolle asiakirjassa. Laadin asiakirjaan kuitenkin kohdan, jossa pyydetään selvitys tallin hevosista jolloin tallinpitäjä voi kirjata siihen tarpeelliset, hänellä olevat tiedot hevosista. Turvallisuusasiakirja tulee Valtioneuvoston asetuksen mukaan tehdä huomioiden kunkin toiminnan erityistarpeet ja sen tulee vastata kutakin toimintaa, jonka takia muokkasin pohjia eroamaan hieman toisistaan. Kummatkin pohjat löytyvät opinnäytetyön liitteistä 1 ja 2.

Muuten asiakirjapohjat ovat käytännössä toisiaan vastaavat. Turvallisuusasiakirjapohjat mahdollistavat asiakirjapohjan täyttämisen Valtioneuvoston asetusten mukaisesti. Asiakirja on laadittu helposti täytettävään muotoon, ja sitä voidaan hyödyntää sähköisesti tai paperille tulostetussa muodossa. Turvallisuusasiakirjapohjan sisältö ja päivittäminen on aina tallinpitäjän/toiminnanharjoittajan vastuulla. Tämä tieto on merkitty heti asiakirjapohjan yläosaan.

Turvallisuusasiakirjapohjat on suunniteltu vastaamaan hevostallien tarjoamia palveluita ja niissä on pyritty huomioimaan yksityistallin ja ratsastuskoulujen erityispiirteet. Pohjissa on huomioitu muun muassa nämä asiat palvelusta:

- Turvallisuusvastaava
- Ohjeet ja rajoitukset
- Hevoset
- Ratsastus- ja turvavarusteet
- Tallirakennukset ja rakenteet
- Riskien arviointi ja hallinta
- Ohjeet tapaturmien, onnettomuuksien ja hätätilanteiden varalle
- Onnettomuuksien kirjaaminen ja raportointi

Riskikartta sisältää hevostalliympäristössä ilmeneviä yleisimpiä riskejä. Nämä riskit liittyvät esimerkiksi ympäristöön, rakennuksiin ja rakenteisiin, asiakkaisiin ja työntekijöihin, eläimiin ja muihin mahdollisiin tekijöihin.

Turvallisuusasiakirjan täyttämisen tueksi laadin riskikartan. Riskikarttaa on tarkoitus käyttää ennen turvallisuusasiakirjan täyttämistä, riskien kartoituksen tukena. Riskikartta ei ole yksinään riittävä menetelmä riskien tunnistamiseen, vaan sen lisäksi kannattaa hyödyntää muita menetelmiä. Mahdollisia menetelmiä on avattu Riskienhallinta-osion alla. Riskikartta on pintaraapaisu hevostallilta löytyviin vaaratekijöihin, ja sen on tarkoitus toimia ajatusten herättäjänä sekä helpottaa myöhempiä riskien arvioimista.

Turvallisuusasiakirjapohjat ja riskikartta ovat laadittu helpottamaan turvallisuusasiakirjan laatimista. Asiakirjapohja ei kuitenkaan huomio yksittäisten yritysten erityispiirteitä vaan niiden huomioiminen jää täysin tallinpitäjän/toiminnanharjoittajan vastuulle. Lisäohjeistukset esimerkiksi vammaisratsastus-, vaellusratsastus-, matkaratsastus-, vikellyspalveluita tarjoavalle yritykselle olisivat varmasti hyödyllisiä. Lisätyökalut riskien tunnistamista ja arviointia varten toisivat varmasti lisäarvoa tallien kokonaisturvallisuutta ajatellen.

6 Oman työn arviointi

Tavoitteena opinnäytetyölle oli löytää ne kysymykset, jotka tuottavat tallinpitäjille eniten haasteita turvallisuusasiakirjan täyttämisenä, luoda sen pohjalta turvallisuusasiakirjapohja ja auttaa tallinpitäjiä riskien kartoituksessa luomalla siihen sopiva työkalu.

Haastattelujen, kyselyn ja havainnoinnin avulla saatu tieto oli johdonmukaista, odotettua ja menetelmien avulla saatu tieto mukaili tiettyjä teemoja vahvasti. Tulosten luotettavuus oli hyvä, vaikka otanta ei ollut määrältään erityisen suuri sillä samat teemat vastauksissa nousivat menetelmästä huolimatta. Kyselyn ja havainnoinnin toimivuus käytännössä oli paljon siitä kiinni, minkälaiset lomakkeet laadin niitä varten ja kuinka hyvin suunnittelin niiden sisällön etukäteen. Tietoa kerätessä laatu korvasi määrän. Pieni esikartoitus auttoi löytämään sellaiset haastateltavat, jotka antaisivat opinnäytetyölle arvokkaampaa tietoa kuin satunnaisesti valitut haastateltavat. Tällä varmistettiin se, että opinnäytetyötä varten saatiin näkemys niiltä henkilöiltä, jotka olivat tehneet turvallisuusasiakirjan ja niiltä, jotka eivät olleet sitä tehneet tai siitä ikinä kuulleetkaan. Kyseinen lähestymistapa sopi hyvin tähän opinnäytetyöhön, sillä niistä saadut tulokset auttoivat luomaan kaksi eri turvallisuusasiakirjapohjaa sekä hevostalleille tarkoitettua riskikartan.

Teoriapohja oli merkittävässä osassa opinnäytetyöprosessia. Turvallisuusasiakirjapohjan sisältö perustuu pääosin lainsäädäntöön, joten varsinkin turvallisuusasiakirjaa koskevat määräykset sekä riskienhallintaa koskeva kirjallisuus oli merkittävässä osassa opinnäytetyötä. Ris-

kienhallintaosuus opinnäytetyössä on tallinpitäjien osalta tärkein osuus heti tuotosten jälkeen, sillä sieltä he löytävät lisää tietoa riskienhallinnan työkaluista, jotka sopivat hyvin myös hevostalliympäristöön.

Opinnäytetyöprosessin aikana syntyneet tuotokset ovat hyödyllisiä erityisesti Suomen Ratsastajainliiton yhteistyötalleille mutta niitä voivat käyttää myös muut erityisesti hevosympäristössä toimivat yritykset/toiminnanharjoittajat. Suomen Ratsastajainliiton antaman palautteen mukaan tuotokset ovat hyödyllisiä, ja niitä tullaan käyttämään jatkossa erityisesti uusien jäsentallien tukena turvallisuusajattelun kehittämiseksi.

Lähteet

Painetut

Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino

Flink, A-L., Reiman, T. & Hiltunen, M. 2007. Heikoin lenkki? Riskienhallinnan inhimilliset tekijät. Helsinki: Edita.

Ilmonen, I., Kallio, J., Koskinen, J. & Rajamäki, M. 2013. Johda riskejä - käytännön opas yrityksen riskienhallintaan. Helsinki: Finanssi- ja vakuutuskustannus.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Suomen Yliopistopaino.

Norman, D. 2013. The Design of everyday things. Basic Books: New York.

Ojasalo, K., Moilanen, T., & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Reiman, T. & Oedewald, P. 2008. Turvallisuuskriittiset organisaatiot - Onnettomuudet, kulttuuri ja johtaminen. Helsinki: Edita.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn Lectura.

Sähköiset

Aivoriihi. 2017. Tevere. Viitattu 25.4.2018. <https://tevere.fi/menetelmat/aivoriihi/>

Havainnointi. 2013. Kajaanin ammattikorkeakoulu. Viitattu 24.4.2018.

<https://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Aineiston-keruumenetelmat/Havainnointi>

ISO 31000. 2018. International Organization for Standardization. Viitattu 25.4.2018.

<https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:31000:ed-2:v1:en>

ISO 31000. 2009. International Organization for Standardization. Viitattu 24.4.2018.

<https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:31000:ed-1:v1:en>

Kivistö-Rahnasto, J. 2016. Turvallisuuskulttuuri -Mikä estää tai edistää johtajan sitoutumista turvallisuuteen? Viitattu 24.4.2018.

[https://ttk.fi/files/4470/Jouni_Kivisto-Rahnasto_TUT .pdf](https://ttk.fi/files/4470/Jouni_Kivisto-Rahnasto_TUT.pdf)

Kuluttajapalvelut. 2018. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Viitattu 23.4.2018. <http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kuluttajaturvallisuus/Kuluttajapalvelut/>

Kuluttajaturvallisuuslaki 22.7.2011/920. Viitattu 23.4.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110920>

Kuluttajaturvallisuuslain mukainen turvallisuusasiakirja. 2016. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Viitattu 26.4.2018. <http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kuluttajaturvallisuus/Kuluttajapalvelut/Palveluiden-turvallisuusvaatimuksia/Ratsastus/>

Mitä tarkoitetaan riskillä, riskianalyysillä, riskin arvioinnilla ja riskienhallinnalla? 2017. NBC. Viitattu 09.4.2018. <http://www.nbcsec.fi/sptry/arkisto/art-01.pdf>

Nelikenttäanalyysi - SWOT. 2012-2018. Suomen Riskienhallintayhdistys Ry. Viitattu 25.4.2018. <https://www.pk-rh.fi/tools/swot.html>

Ohje turvallisuusasiakirjan laatimiseksi. 2016. Tukes. Viitattu 20.2.2018. <http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kuluttajaturvallisuus/Kuluttajapalvelut/Palveluiden-turvallisuusvaatimuksia/Ratsastus/>

Palveluntarjoajan velvollisuudet. 2014. Viitattu 30.2.2018. <http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kuluttajaturvallisuus/vaatimuksia-palveluntarjoajalle/#Turvallisuusasiakirja>

Potentiaalisten ongelmien analyysi. 2012-2018. Suomen Riskienhallintayhdistys Ry. Viitattu 09.4.2018.

<https://pk-rh.fi/tools/poa-analyysi.html>

Riskien tunnistamiskeinoja. 2000-2009. Pk-yrityksen riskienhallinta. Viitattu 09.4.2018.

<http://virtual.vtt.fi/virtual/pkrh/startti-riskienhallintaan/mita-riskienhallinta-on/riskien-tunnistamiskeinoja.html>

Riskikartta on 2000-luvun riskianalyysin tärkeä väline. 2010. Matti Vuori. Viitattu 09.4.2018.

https://www.mattivuori.net/julkaisuluettelo/liitteet/kokoelma_riskikarttoja.pdf

Riskien luokittelu ja riskiesimerkkejä. 2017. Riskikompassi. Viitattu 25.4.2018. <https://riskikompassi.fi/riskien-luokittelu>

Tarkistuslistat. 2000-2009. Pk-yrityksen riskienhallinta. Viitattu 23.4.2018. <http://virtual.vtt.fi/virtual/pkrh/startti-riskienhallintaan/mita-riskienhallinta-on/riskien-tunnistamiskeinoja/tarkistuslistat.html9>

Teemoittelu. 2016. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 13.5.2018. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/met/metelmapolkuja/metelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/teemoittelu>

Työturvallisuus- ja työterveysriskien tunnistaminen ja arviointi. 2013. Työturvallisuuskeskus. Viitattu 09.4.2018. https://ttk.fi/tyoturvaluisuus_ja_tyosuojelu/toiminta_tyopaikalla/vastuut_ja_velvoitteet/tyon_vaarojen_selvittaminen_ja_arviointi

Uimahallien ja kylpylöiden turvallisuuden edistäminen. 2015. Tukes. Viitattu 23.4.2018.

http://www.tukes.fi/Tiedostot/Tukes-ohjeet/Tukes-ohje_1_2015%20Uimahallien_ja_kylpyloiden_turvallisuus.pdf

Valtioneuvoston asetus eräitä kuluttajapalveluja koskevasta turvallisuusasiakirjasta. 2011. Viitattu 07.04.2018.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20111110>

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 588/2010. 2010. Viitattu 09.04.2018.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100588>

Julkaisemattomat

Tallinpitäjä 1. Havainnointi. 20.11.2017. Espoo

Tallinpitäjä 2. Havainnointi. 25.11.2017. Nurmijärvi

Tallinpitäjä 3. Haastattelu. 4.1.2018. Porvoo

Tallinpitäjä 4. Haastattelu. 4.1.2018. Sipoo

Tallinpitäjä 5. Haastattelu. 20.2.2018. Espoo

Tallinpitäjä 6. Haastattelu. 3.2.2018. Porvoo

Kuviot

Kuvio 1: Riskienhallintaprosessi	17
Kuvio 2: Potentiaalisten ongelmien analyysin periaatteet	18
Kuvio 3: Potentiaalisten ongelmien analyysi.....	19
Kuvio 4: Nelikenttäanalyysi - SWOT 2012-2018.....	20
Kuvio 5: Principles, framework and process (SFS-ISO 31000, 2018)	22
Kuvio 6: Opinnäytetyön vaiheet.....	23

Taulukot

Taulukko 1: Riskin merkityksen arviointi (Suomen Riskienhallintayhdistys, 2018.)	16
Taulukko 2: Haastattelutulokset	26

Liitteet

Liite 1: Turvallisuusasiakirjapohja yksityistallille.....	37
Liite 2: Turvallisuusasiakirja ratsastuskouluille	43
Liite 3: Riskikartta.....	50
Liite 4: Esikartoituslomake.....	51
Liite 5: Haastattelulomake.....	52
Liite 6: Havainnointilomake.....	54

Liite 1: Turvallisuusasiakirjapohja yksityistallille

Turvallisuusasiakirjaa tulee päivittää tarvittaessa. Säilytä turvallisuusasiakirjaa näkyvillä, jotta se on helposti saatavilla. Huomioi, että toiminnanharjoittaja on aina vastuussa asiakirjan sisällöstä ja sopivuudesta, ja on velvollinen laatimaan sen oman toimintansa erityispiirteet huomioiden.

1. Turvallisuusvastaavan tiedot

Nimi:	Puhelinnumero:
Kotipaikkakunta:	Yrityksen nimi:
Tehtävien määrittely ja turvallisuusvastaavien yhteystiedot, mikäli useampia henkilöitä:	

2. Ohjeet ja rajoitukset

Hevosten maksimimäärä:	Vastuhenkilö:
Tallin säännöt, mahdolliset rajoitukset ja turvavarustevaatimukset:	

3.Hevoset

Selvitys tallissa asuvista hevosista

4. Tallirakennukset ja rakenteet

Vastuuhenkilö:

Luettelo rakennuksista ja rakenteista:

Huollosta ja tarkastuksesta vastaava henkilö:

Huoltosuunnitelma:

Huoltopäiväkirja:

Paloturvallisuus (varusteet, järjestelyt, niiden tarkastukset ja huolto):

Turvalliset ratsastusreitit ja ohje maastossa ratsastaville:

5. Riskien arviointi ja hallinta

Tunnistetut vaarat:

Mahdolliset seuraamukset ja niiden vakavuusaste:

Vaarojen poistamiseksi tai minimoimiseksi tehdyt toimenpiteet:

6. Ohjeet tapaturmien, onnettomuuksien ja hätätilanteiden varalle

Ohjeet avun hälyttämiseen:

Työnjako ja -tehtävät onnettomuustilanteessa:

Ensiapuvälineet, niiden sijainti ja käyttö:

Evakuointisuunnitelma:

Toimintaohjeet ihmisen tai hevosen katoamisen varalle:

7. Onnettomuuksien kirjaaminen ja raportointi

Vastuuhenkilö:

Selvitys onnettomuuksien ja vaaratilanteiden kirjaamisesta

Onnettomuuden tai vaaratilanteen analysointi (mitkä tekijät johtivat onnettomuuteen?):

Ennaltaehkäisevät toimenpiteet, aikataulutus ja toimeenpaneminen:

Onnettomuuksista tiedottaminen:

Onnettomuuksista ilmoittaminen tarvittaville tahoille (Tukes, poliisi ym.):

Liite 2: Turvallisuusasiakirja ratsastuskouluille

Turvallisuusasiakirjaa tulee päivittää tarvittaessa. Säilytä turvallisuusasiakirjaa näkyvillä, jotta se on helposti saatavilla. Huomioi, että toiminnanharjoittaja on aina vastuussa asiakirjan sisällöstä ja sopivuudesta, ja on velvollinen laatimaan sen oman toimintansa erityispiirteet huomioiden.

1. Turvallisuusvastaavan tiedot

Nimi:	Puhelinnumero:
Kotipaikkakunta:	Yrityksen nimi:
Tehtävien määrittely ja turvallisuusvastaavien yhteystiedot, mikäli useampia henkilöitä:	

2. Ohjeet ja rajoitukset

Hevosten maksimimäärä:	Vastuhenkilö:
Tallin säännöt, mahdolliset rajoitukset ja turvavarustevaatimukset:	

3.Hevoset

Selvitys toiminnassa käytettävistä ja tallissa asuvista hevosista

Luettelo hevosista:

Hevosten rajoitukset:

Erytisohteet:

4. Ratsastus- ja turvavarusteet

Vastuuhenkilö:

Luettelo ratsastusvarusteista ja turvavarusteista:

Varusteiden sijainti ja käyttöohjeet:

Varusteiden tarkastus ja huolto:

5. Tallirakennukset ja rakenteet

Vastuuhenkilö:

Luettelo rakennuksista ja rakenteista:

Huollosta ja tarkastuksesta vastaava henkilö:

Huoltosuunnitelma:

Huoltopäiväkirja:

Paloturvallisuus (varusteet, järjestelyt, niiden tarkastukset ja huolto):

Turvalliset ratsastusreitit ja ohje maastossa ratsastaville:

6. Riskien arviointi ja hallinta

Tunnistetut vaarat:

Mahdolliset seuraamukset ja niiden vakavuusaste:

Vaarojen poistamiseksi tai minimoimiseksi tehdyt toimenpiteet:

7. Ohjeet tapaturmien, onnettomuuksien ja hätätilanteiden varalle

Ohjeet avun hälyttämiseen:

Työnjako ja -tehtävät onnettomuustilanteessa:

Ensiapuvälineet, niiden sijainti ja käyttö:

Evakuointisuunnitelma:

Toimintaohjeet ihmisen tai hevosen katoamisen varalle:

8. Onnettomuuksien kirjaaminen ja raportointi

Vastuuhenkilö:

Selvitys onnettomuuksien ja vaaratilanteiden kirjaamisesta

Onnettomuuden tai vaaratilanteen analysointi (mitkä tekijät johtivat onnettomuuteen?):

Ennaltaehkäisevät toimenpiteet, aikataulutus ja toimeenpaneminen:

Onnettomuuksista tiedottaminen:

Onnettomuuksista ilmoittaminen tarvittaville tahoille (Tukes, poliisi ym.):

Liite 3: Riskikartta

Tämä riskikartta on tarkoitettu riskien alustavaan kartoitukseen. Käytä tätä ennen turvallisuusasiakirjan täyttämistä/päivittämistä. Parhaat tulokset saat, kun käytät riskikartan lisäksi myös muita riskienarviointimenetelmiä.

Muut tekijät

- Yrittäjän hyvinvointi & jaksaminen
- Naapurusto & lähiympäristö
- Maastojen turvallisuus
- Sopimukset & tarvittavat vakuutukset

Ympäristö

- Kulkureitit
- Hengitysilma (homeet, pöly)
- Sääolosuhteet
- Putoamisvaara
- Säilytystilat
- Valaistus

Eläimet

- Koulutustaso
- Erityistarpeet
- Luonne & soveltuvuus
- Varusteet & niiden sopivuus
- Terveystila

Hevostallin riskikartta

Rakennukset & rakenteet

- Säännöllinen tarkistus
- Säännöllinen huolto
- Paloturvallisuus
- Karsinat ja tarhat
- Luonnon aiheuttamat vahingot

Asiakkaat & työntekijät

- Ohjeistus & koulutus
- Vuorovaikutus
- Alaikäiset & erityistarpeiset
- Turvavarusteet
- Ensiaputaidot & -välineet

Liite 4: Esikartoituslomake

Esikartoituksen runko	
Taustatiedot	
Tallin toiminta (täysihoitotalli, ratsastuskoulu)	_____
Kuinka kauan olet pitänyt kyseistä tallia?	_____
Henkilöstön suuruus?	_____
Teemahaastattelu	
Haastattelija	_____
Ajankohta	_____
Paikkakunta	_____
Teemat	
Teema 1	Tallinpitäjän arki _____
Teema 2	Asiakaskokemukset _____
Teema 3	Turvallisuus _____
Teema 4	Onnettomuudet tallilla _____
Teema 5	Turvallisuuden kehittäminen _____
Teema 6	Lait ja määräykset _____

Liite 5: Haastattelulomake

Haastattelu

Valitse mielestäsi sopivin vaihtoehto raskimalla se.

1. Tarjoatko hevosten täysihoitopalvelua ja/tai ratsastuspalveluita?

Kyllä

En

Muu, mikä?

2. Tiedätkö mikä turvallisuusasiakirja on?

Kyllä

En

Olen kuullut asiasta

3. Oletko laatinut toiminnastasi turvallisuusasiakirjan?

Kyllä

En

En halua vastata

4. Osaatko arvioida omaan toimintaasi kohdistuvia riskejä?

Kyllä

En

Jotenkuten

5. Minkälaisena pidit turvallisuusasiakirjan tekoa?

Helppoa

Vaikeaa

Muu, mikä?

6. Oletko koskaan päivittänyt turvallisuusasiakirjaa sen tekemisen jälkeen?

Kyllä

En

Muu, mikä?

7. Koetko turvallisuuden tärkeänä osana toimintaasi?

Kyllä

En

Muu, mikä?

8. Koetko turvallisuusasiakirjan hyödylliseksi toiminnassasi?

Kyllä

En

Muu, mikä?

9. Mikä osio oli vaikein turvallisuusasiakirjaa tehdessä?

Toimintaohjeiden luominen onnettomuus- ja vaaratilanteiden varalle

Riskien tunnistaminen, arviointi ja ehkäisytoimenpiteiden laadinta

Muu, mikä?

Liite 6: Havainnointilomake

1. Dokumentit: Löytyykö tarvittavat dokumentit (esim. turvallisuusasiakirja, pelastussuunnitelma?)	2. Tallin käytännöt: Yleinen siisteys, hevosten käsittely, tallityöntekijän toiminta	3. Asiakastoiminta: Asiakkaiden opastaminen, tallin säännöt ja ohjeistus	4. Hevoset: Minkälaisia ja miten käyttäytyvät, sopivatko tarkoitettuun käyttöön?
Havainnot 1: 			
Havainnot 2: 			
Havainnot 3: 			
Havainnot 4: 			